

**UCHWAŁA NR LV/358/2023
RADY MIEJSKIEJ W CHOCIWLU**

z dnia 16 marca 2023 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Chociwel na lata 2023 – 2025

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r., poz. 40) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r., poz. 447, 1700) Rada Miejska w Chociwlu uchwala, co następuje:

- § 1. Uchwala się Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Chociwel na lata 2023 – 2025, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Chociwla.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia, z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2023 r.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ

Robert Kawa

Uzasadnienie

Obowiązek podjęcia uchwały wynika z art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej.

Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji gmina w ramach zadań własnych ma obowiązek zapewnić organizację i rozwój oraz wsparcie systemu opieki nad dzieckiem oraz prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka i rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej.

W tym celu m. in. opracowuje 3- letnie programy wspierania rodziny. Program zawiera kierunki działań zmierzających do tworzenia warunków dla prawidłowego funkcjonowania i wychowywania dzieci w rodzinach naturalnych.

Celem programu jest przywracanie rodzinom zdolności do przezwyciężenia ich problemów opiekuńczo-wychowawczych przy współpracy samorządu, organizacji pozarządowych i innych instytucji zajmujących się rodziną.

Z uwagi na powyższe podjęcie uchwały jest uzasadnione.

BURMISTRZ CHOĆIMIA

Stanisław Szymczak

Załącznik
do uchwały nr LV/358/2023
Rady Miejskiej w Chociwlu
z dnia 16 marca 2023r.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
ul. Armii Krajowej 50,73-120 Chociwel
tel. 91 56-22-346, tel./fax. 91 56-22-273, e-mail: opsch@wp.pl

GMINNY

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY

DLA GMINY CHOCIWEL

NA LATA 2023-2025

Chociwel, 2023 r.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
PODSTAWA PRAWNA	4
I. DIAGNOZA ŚRODOWISKA GMINY CHOCIWEL.	6
1. Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach Gminy Chociwel.	6
2. Diagnoza problemów społecznych w sektorze pomocy społecznej na terenie Gminy Chociwel	7
3. Analiza SWOT.	8
II. SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE GMINY CHOCIWEL.	10
III. ASYSTENT RODZINY.....	11
IV. PROGRAM WSPIERANIA RODZINY.	14
1. Adresaci programu	14
2. Cele programu	14
3. Realizatorzy i partnerzy programu	15
4. Finansowanie programu	17
5. Monitoring i ewaluacja programu	17
V. PODSUMOWANIE.	18

WPROWADZENIE

Niniejszy Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Chociwel na lata 2023-2025, zwany dalej Programem, powstał w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Program jest kontynuacją programu wspierania rodziny realizowanego w Gminie Chociwel w latach 2020-2022.

Rodzina jest najważniejszą komórką społeczną, jest również tą instytucją społeczną, która mimo zmian zachodzących w społeczeństwie nadal znajduje się na samym szczycie w hierarchii wartości społecznych. Rodzina kształtuje osobowość, system wartości, poglądy, styl życia, przygotowuje do pełnienia ról społecznych. Rodzina stanowi naturalne i podstawowe środowisko wychowawcze. W przypadku dezorganizacji, rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role rodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Jeżeli pojawiające się trudności przewyższają możliwości ich rozwiązania przy wykorzystaniu zasobów rodziny, pojawia się konieczność wsparcia z zewnątrz.

Właściwie prowadzona praca na rzecz rozwiązania trudności rodziny winna być prowadzona na zasadzie współpracy. Zamiast wyręczać rodzinę w wypełnianiu jej roli, należy ją wspierać i wspomagać w celu zapewnienia prawidłowego jej funkcjonowania. Prowadząc pracę z rodziną należy dążyć do jej usamodzielnienia, opierając plan działania na zasobach rodziny, wykorzystując mocne strony jej samej, jak również system wsparcia. Najważniejszym zadaniem Programu jest wspieranie rodziny biologicznej w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych, w rezultacie zminimalizowanie konieczności umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

Gminny Program Wspierania Rodziny to dokument, który jest spójny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Chociwel na lata 2021 - 2026.

Program wspierania rodziny adresowany jest przede wszystkim do: rodzin wychowujących dzieci, w których występuje problem uzależnienia, zagrożenia ubóstwem, przemocą oraz bezradnych w pełnieniu funkcji opiekuńczo — wychowawczych, rodzin w których występuje zagrożenie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, którym została odebrana lub ograniczona władza rodzicielska poprzez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej, ponadto przedstawicieli instytucji i służb działających na rzecz wspierania rodziny.

Potencjałem dającym gwarancję poprawnej realizacji założeń Programu ma być kadra pomocy społecznej Gminy Chociwel. Jej kwalifikacje, predyspozycje, doświadczenie oraz umiejscowienie pracy w terenie, ma stanowić podstawę do skutecznych rozwiązań istniejących trudności.

PODSTAWA PRAWNA

Zgodnie z zapisami art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447) na gminach ciąży obowiązek opracowania i realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny.

Celem Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Chociwel na lata 2023-2025 jest utworzenie systemu wsparcia skierowanego do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu ról opiekuńczo - wychowawczych. Jego opracowanie i wdrożenie odpowiada właściwym przepisom prawnym:

- Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.),
- Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r., poz. 559 z późn. zm.)
- Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r., poz. 447),
- Ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249),
- Ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r., poz. 1119),
- Ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r., poz. 2050 z późn. zm.),
- Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r., poz. 2268 z późn. zm.),
- Ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r., poz. 1359 z późn. zm.),

- Ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r., poz. 2230 z późn. zm.),
- Ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r., poz. 1329 z późn. zm),
- Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Chociwel na lata 2021 — 2026 przyjętej Uchwałą Nr XXIII/145/2020 Rady Miejskiej w Chociwlu z dnia 13 listopada 2020 r.)

Zadania własne gminy w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej - ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy: 1) opracowanie i realizacja 3 - letnich gminnych programów wspierania rodziny;

2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;

3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:

a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,

b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,

c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;

4) finansowanie:

a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,

b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy ponoszonych przez rodziny wspierające;

5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;

6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie;

7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Mając na względzie powyższe uregulowania, założenia do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz zasadę dobra dziecka i dobra rodziny opracowano Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2023-2025.

I. DIAGNOZA ŚRODOWISKA GMINY CHOCIWEL.

1. Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach Gminy Chociwel.

Gmina Chociwel położona jest w północno-wschodniej części Powiatu Stargardzkiego, gmina zajmuje powierzchnię 160,57 km², jest gminą miejsko-wiejską, w skład której wchodzi miasto Chociwel i 11 sołectw: Bobrowniki, Bród, Długie, Kamienny Most, Kania, Karkowo, Lisowo, Lublino, Oświno, Starzyce i Wieleń Pomorski. Siedzibą gminy jest miasto Chociwel.

Gmina Chociwel liczy 5.527 mieszkańców, według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r.

Tabela 1. Ludność w latach 2020-2022.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem			Kobiety			Mężczyźni		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
1.	Mieszkańcy Miasta i Gminy Chociwel	5638	5592	5527	2798	2840	2737	2840	2820	2790
	w tym miasto	3028	2996	2959	1550	1462	1516	1478	1534	1443
	w tym gmina – obszar wiejski	2610	2596	2568	1248	1310	1221	1362	1286	1347
2.	Wiek produkcyjny	3494	3440	3361	1561	1557	1517	1933	1883	1844
	w tym miasto	1830	1794	1742	855	853	833	975	941	909
	w tym gmina	1664	1646	1619	706	704	684	958	942	935

Źródło: Urząd Miejski w Chociwlu.

Z danych zawartych w tabeli nr 1 wynika, że w roku 2020 Gmina Chociwel ogółem liczyła 5.638 mieszkańców, z tego 3.028 osób mieszkało w mieście, a 2.610 osób na wsi, w 2021 r. 5.592 mieszkańców, z tego 2.996 w mieście, a 2.596 na wsi, w 2022 r. - 5.527, w tym 2959 w mieście, 2.568 zamieszkiwało na wsi. W wieku produkcyjnym w 2020 r. - było 3.494 mieszkańców, z tego

1.830 osób mieszkało w mieście, a 1.664 na wsi, w 2021 r. — 3.440 z tego 1.794 mieszkało w mieście, a 1.646 na wsi, w 2022 r. - 3.361, z tego 1.742 mieszkało w mieście, a 1.619 na wsi.

Analizując dane zawarte w tabeli 1, zauważa się, że w okresie od 2020 roku do 2022 r. liczba ludności gminy nieznacznie, ale uległa zmniejszeniu. Zauważyć również można, iż w okresie

od 2020 r. do 2022 r. stopniowo spadała liczba osób w wieku produkcyjnym, co skutkuje stałą tendencją wzrostową ludności w wieku poprodukcyjnym. Ponadto zaobserwowana w ostatnich latach tendencja wzrostowa grupy osób wkraczających w wiek emerytalny wiąże się z niekorzystnym zjawiskiem starzenia się populacji, mającym bezpośredni wpływ dla potencjału Gminy Chociwel.

2. Diagnoza problemów społecznych w sektorze pomocy społecznej na terenie Gminy Chociwel.

Tabela 2. Powody * przyznawania pomocy przez Ośrodek Pomocy Społecznej w latach 2020-2021.

Powód przyznania pomocy	Rok		
	2020	2021	2022
Ubóstwo	73	66	66
Bezdomność	3	5	5
Potrzeba ochrony macierzyństwa	12	10	9
Wielodzietność	6	7	5
Bezrobocie	79	72	62
Niepełnosprawność	64	55	57
Długotrwała lub ciężka choroba	60	40	50
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	17	13	15
Przemoc w rodzinie	3	1	1
Uzależnienia	18	20	18
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	4	5	6
Zdarzenie losowe	1	0	2

Źródło: Opracowanie własne.

*liczba osób wskazanych w tabeli 2 dotyczy osób, które w diagnozowanych latach ubiegały się o świadczenia pieniężne z pomocy społecznej na skutek wskazanych w tabeli powodów przyznania pomocy.

Dane zawarte w tabeli nr 2 wskazują, że najczęstszymi powodami ubiegania się o pomoc w Ośrodku Pomocy Społecznej w Chociwlu w latach 2020 - 2022 było ubóstwo, bezrobocie oraz niepełnosprawność. Dużą grupę osób korzystających ze wsparcia tut. Ośrodka stanowiły również osoby długotrwale lub ciężko chore. Choroba była czwartą pod względem częstotliwości

przyczyną ubiegania się o pomoc przez mieszkańców Gminy Chociwel w latach 2020 – 2022. W dalszej kolejności, ze względu na częstotliwość występowania problemu, z konieczności którego klienci MGOPS-u ubiegali się o pomoc, znalazły się: uzależnienia, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezradność w sprawach opiekuńczo — wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, wielodzietność, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, bezdomność, przemoc w rodzinie, zdarzenie losowe.

Dane liczbowe zawarte w tabeli nr 2 wskazują, iż liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej w ostatnich latach maleje. Niewątpliwie ma na to wpływ fakt wdrożenia wsparcia finansowego dla rodzin z dziećmi w ramach Programu 500 Plus.

Nadal duża liczba klientów pomocy społecznej otrzymuje wsparcie w postaci zasiłków celowych i okresowych. Jako przyczynę złej sytuacji materialnej mieszkańcy Gminy wskazują niepełnosprawność jak również długotrwałą chorobę. Zauważa się niechęć do podjęcia zatrudnienia wśród klientów Ośrodka.

3. Analiza SWOT

W celu opracowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Chociwel na lata 2023 - 2025 dokonano analizy SWOT. Szczegóły analizy przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela 3. Analiza SWOT.

WSPARCIE RODZINY ANALIZA SWOT	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Profesjonalizm i aktywna współpraca instytucji wspierających rodzinę.	Bezradność i roszczeniowość, nastawienia na pomoc finansową, brak współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów.
Wsparcie rodziny przez asystenta rodziny.	Brak lokali mieszkalnych na terenie Gminy
Dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej, policję, pracowników oświaty.	Zbyt duże obciążenie pracą pracowników instytucji pomocowych.
Funkcjonowanie w gminie Karty Dużej Rodziny	Niska gotowości rodzin do zmiany stylu życia.
Działanie Zespołu Interdyscyplinarnego na rzecz rodzin doznających przemocy w rodzinie	Bierna postawa członków rodzin wobec problemów występujących w rodzinie, niechęć do nawiązywania współpracy z placówkami niosącymi pomoc w tym zakresie.

Rozwinięta sieć instytucji wspierających rodzinę – OPS, GKRPA, PCPR, Sąd, PPP, ośrodki zdrowia.	Niski poziom aktywności klientów pomocy społecznej w zakresie wykorzystania własnych zasobów i możliwości w przewyżnianiu sytuacji kryzysowych.
Oferta wsparcia psychologicznego i prawnego dla rodzin i osób przeżywających problemy.	Brak programów reintegracji ze środowiskiem dla osób uzależnionych opuszczających zakłady karne.
Działalność placówek oświatowych, ośrodków wsparcia dziennego, organizacji pozarządowych.	Utrudniony dojazd / brak komunikacji publicznej z miejscowości wiejskich uniemożliwiający podjęcie zatrudnienia.
Środki pozabudżetowe pozwalające realizować programy wspierające rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym.	Brak usług opiekuńczych specjalistycznych.
Tworzenie warsztatów umiejętności wychowawczych tj. szkoły dla rodziców,	Malejące zainteresowanie podjęciem pracy w sektorze pomocy społecznej
Realizacja rządowego programu „Posiłek w domu i szkole” finansującego dożywianie dzieci w szkołach i przedszkolach.	
Pozyskiwanie ofert wypoczynku letniego dla dzieci z najuboższych rodzin.	
Bliskość Parku Przemysłowego - zróżnicowanie ofert pracy.	
Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych – praca z Asystentem rodziny.	Niewystarczające zaangażowanie oraz brak współpracy ze strony rodzin objętych wsparciem asystenta (nieprawidłowe wzorce pokoleniowe). Brak chętnych kandydatów z odpowiednim wykształceniem do pełnienia funkcji Asystenta.
Systematyczne podnoszenie kompetencji zawodowych przez specjalistów realizujących działania na rzecz wspierania rodziny	Brak gotowości rodzin do zmiany stylu życia.
SZANSE	ZAGROŻENIA
Podniesienie kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodzin.	Przerzucanie odpowiedzialności za wychowanie dzieci na inne podmioty i instytucje.
Świadome i umiejętne korzystanie z różnych form wsparcia.	Niskie angażowanie się rodzin w realizowane działania, trudności w rekrutacji rodzin do współpracy w ramach realizowanych projektów. Stereotypowe postrzeganie instytucji pomocowych.
Poprawa funkcjonowania społecznego rodziny.	Zanik więzi i tradycji rodzinnych.
Poprawa sytuacji dziecka.	Zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo – wychowawczych.
Dostępność zatrudnienia.	Dostęp do środków uzależniających zarówno rodziców, jak i dzieci.

Pozyskiwanie środków pozabudżetowych na przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.	Istnienie zjawisk patologicznych (przemoc, alkoholizm) oraz wysoka tolerancja na ich istnienie.
Rozwój zainteresowań wśród dzieci i młodzieży oraz zwiększenie ich aktywności fizycznej i kulturalnej.	
Zaangażowanie rodzin we współpracę ze służbami pomocowymi.	
Zintensyfikowanie współpracy służb pomocowych.	
Podejmowanie współpracy zamiast biernego korzystania z oferowanych form pomocy.	
Usamodzielnienie rodzin zależnych od pomocy społecznej.	

Źródło: Opracowanie własne.

II. SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE GMINY CHOCIWEL.

Dzieci są grupą szczególnie chronioną przez politykę społeczną. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz ochronę przed niekorzystnym wpływem środowiska. System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia z terenu Gminy Chociwel organizują: placówki wsparcia dziennego, rodziny zastępcze, placówki oświatowe. Poniższe zestawienia tabelaryczne obrazują zakres liczbowy dzieci pochodzących z terenu Gminy Chociwel, objętych zastępczymi formami opieki.

Tabela 4. Dzieci z terenu Gminy Chociwel w rodzinach zastępczych w latach 2020-2022.

Lp.	Dzieci w rodzinach zastępczych	spokrewnionych			niespokrewnionych		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022
1.	Rok						
2.	Liczba dzieci umieszczonych	1	1	0	1	1	1
3.	Liczba dzieci przebywających	7	8	5	3	4	5

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 6. Dzieci z terenu Gmin Chociwel w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2020 – 2022

Lp.	Dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych	Przebywających w placówkach			Umieszczonych w placówkach		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022
1.	Rok						

2.	Liczba dzieci	3	3	5	0	0	2

Źródło: Opracowanie własne.

Dane Ośrodka wskazują, że z terenu Gminy Chociwel w zastępczych formach opieki w rodzinach spokrewnionych oraz rodzinach niespokrewnionych przebywało odpowiednio w 2020 r. 9 dzieci, w 2021 r. 12 dzieci, w 2022 r. 10 dzieci. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych zwiększyła się z 3 w 2020 r. do 5 w 2022 r. Tendencja ta wyzwała konieczność stałego monitoringu i zwiększenia intensyfikacji działań, poprzez stałą pracę asystenta rodziny, poradnictwo specjalistyczne, pomoc rzeczową, pracę socjalną. Niezbędne stało się zwiększenie zatrudnienia asystentów rodziny o 1 etat. Asystenci rodziny poprzez stałą współpracę z rodzinami dążyć będą do ich poprawnego funkcjonowania, tym samym zapobiegając umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej. W związku ze zwiększeniem liczby rodzin, które powinny być objęte pracą z Asystentem Rodziny w roku 2023 przewiduje się zwiększenie zatrudnienia w Miejsko – Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej o dodatkowego Asystenta rodziny.

III. ASYSTENT RODZINY.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zakłada wsparcie dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Pomocy udziela się kierując się dobrem dziecka, dobrem rodziny jako naturalnego środowiska rozwoju dziecka, przy współdziałaniu instytucji i organizacji, pracujących z dziećmi i rodzicami. Rodzinie przyznaje się wsparcie asystenta rodziny. Asystent ułatwia rodzicom wypełnianie ról społecznych, aby doprowadzić do osiągnięcia podstawowej stabilizacji życiowej i nie dopuścić do umieszczania dzieci poza rodziną w placówkach lub rodzinach zastępczych. Jeśli dzieci znajdują się w pieczy zastępczej, rolą asystenta są działania na rzecz ich jak najszybszego powrotu do rodziny. Praca asystenta rodziny nie może być łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego, jednak współpraca obu jest ściśle ze sobą powiązana.

Bardzo ważne jest, aby rola asystenta rodziny zaczynała się już na etapie profilaktyki i polegała na aktywnym wspieraniu rodziny. Zadaniem asystenta jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami. Asystent reaguje na sygnały wskazujące na powstanie w rodzinie problemów związanych z jej nieprawidłowym

funkcjonowaniem, otrzymywane z różnych źródeł od pracownika socjalnego, pedagoga szkolnego, z policji, czy od pielęgniarki środowiskowej.

Celem pracy asystenta będzie osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowanie dzieci. W przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania dziecka przez rodzinę, powiat organizuje pieczę zastępczą w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

Asystent rodziny wykonując swoje obowiązki współpracuje z różnymi instytucjami gminnymi i powiatowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny np.: szkołami, przedszkolami, świetlicami środowiskowymi, Zespołami Interdyscyplinarnymi, grupami roboczymi, Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej ds. Rodzinnych w Stargardzie, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chociwlu, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Stargardzie, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Stargardzie, Powiatowym Zespołem ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności oraz z placówkami ochrony zdrowia i organizacjami pozarządowymi

Jednostką powołaną do realizacji przedmiotowych zadań — na podstawie Uchwały Nr XII/83/90 Rady Narodowej Miasta i Gminy w Chociwlu z dnia 18 kwietnia 1990 r. - został Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chociwlu.

Zawód asystenta rodziny, w strukturach Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chociwlu funkcjonuje od 2010 roku. W roku 2020 w Ośrodku zatrudniony był jeden asystent rodziny, który swoim wsparciem objął 15 rodzin. W roku 2021 w związku ze wzrostem liczby rodzin objętych wsparciem zatrudniony został kolejny asystent rodziny na 0,5 etatu. Asystenci pracowali z 17 rodzinami. W roku 2022 Ośrodek zatrudniał 2 asystentów rodziny jedynie do czerwca 2022 roku - Asystenci rodziny współpracowali z 16 rodzinami, od lipca 2022 roku w tutejszym Ośrodku zatrudniony jest jeden asystent. Liczba rodzin wymagających pracy z asystentem rodziny jest zmienna z tendencją do wzrastania.

Tabela 5. Finansowanie wynagrodzenia asystenta rodziny w latach 2020 -2022.

Rok	Dotacja	Środki z Funduszu Pracy	Środki własne	Ogółem
2020 r.	0	1700	56.526,27	58.226,27
2021 r.	0	3000	76.811,41	79.811,41

2022 r.	0	3000	74.967,62	77.967,62

Ośrodek podejmuje własne działania zmierzające do zwiększenia zatrudnienia asystentów rodzin i tym samym zapewnienia wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W związku ze zwiększeniem liczby rodzin, które należałoby objąć pomocą asystenta rodziny, w budżecie Gminy Chociwel na 2023 r. zaplanowano środki finansowe na zatrudnienie drugiego asystenta rodziny, a co za tym idzie zwiększenia ilości Asystentów w Ośrodku.

Tabela 6. Asystentura rodziny na terenie Gminy Chociwel w latach 2017- 2019.

	Asystentura rodziny w latach 2020-2022		
Rok	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Liczba rodzin	15	17	16
Liczba asystentów	1	2	2
– liczba etatów	1	1,5	1,5

Źródło: Opracowanie własne.

Dane zawarte w tabeli nr 6 wskazują, iż asystenturą rodziny objęto w roku 2020 r. 15 rodzin, 17 rodzin - w 2021 r. 16 rodzin - w 2022 r. Analizując powyższe dane należy stwierdzić, że liczba rodzin wymagających współpracy z asystentem rodziny jest zmienna, a zatem zachodzi konieczność podtrzymywania tej formy oddziaływań na rzecz rodzin niewydolnych wychowawczo i zagrożonych zjawiskiem przemocy.

Dotychczasowe doświadczenia pozwalają stwierdzić, że współpraca z Asystentami rodziny daje wiele korzyści, pomaga rodzinie poznać własne możliwości, zbudować pewność siebie. W efekcie w oparciu o swoje zasoby rozwiązywać problemy. Asystent rodziny mobilizuje do dbania o czystość i porządek w domu. Asystenci rodziny nie „siedzą za biurkiem”, ale spędzają czas z rodzinami w ich domach lub w miejscach wskazanych. Wskazują drogę do zmiany, nie wyręczając klientów w ich działaniach, ich zadaniem jest zmienić nastawienie klienta, pokazać mu własne możliwości. Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, **jednak nie może przekroczyć 15.**

Efektom pracy asystenta jest uniknięcie umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Z perspektywy czasu i osiągnięć w ramach realizacji tego zadania, stwierdza się, iż jest to jedno z lepszych narzędzi minimalizujących i eliminujących skutki kryzysu w rodzinach zagrożonych różnymi dysfunkcjami, stąd zachodzi konieczność pozostawienia w strukturach Ośrodka tej funkcji. Ponadto koszty zatrudnienia asystenta są o wiele niższe od kosztu utrzymania dzieci w pieczy zastępczej.

Zatrudnienie asystenta rodziny jest zadaniem o charakterze obowiązkowym. Zakres zadań asystenta obejmuje bezpośrednią pracę z rodzicami, dzieckiem, jak również działania pośrednie realizowane na rzecz dziecka i rodziny.

Zadania asystenta rodziny określa art. 15 ust. 1 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Do zadań tych należy:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- 2) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej,
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych,
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych,
- 6) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- 7) wspieranie aktywności społecznej rodzin,
- 8) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- 9) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
- 10) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
- 11) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
- 12) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
- 13) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci,
- 14) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,
- 15) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku,

- 16) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- 17) sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach,
- 18) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny,
- 19) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

IV. PROGRAM WSPIERANIA RODZINY.

1. Adresaci programu.

Program skierowany jest do rodzin z terenu Gminy Chociwel. Do celów programu przyjęto definicję wskazaną w art. 6 pkt 14 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, określającą rodzinę jako „osoby spokrewnione lub niespokrewnione, pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”. Program skierowany jest w szczególności do rodzin wychowujących dzieci, w których występuje problem uzależnienia, zagrożenia ubóstwem, przemocą oraz bezradnych w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, jak również do rodzin, w których występuje zagrożenie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, bądź takim, którym została odebrana lub ograniczona władza rodzicielska poprzez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej.

2. Cele programu.

Cel główny:

WZMOCNIENIE POZYCJI RODZINY W OBLICZU JEJ KRYZYSU.

Cele szczegółowe:

- ✓ **Stworzenie kompleksowego systemu pomocy dziecku i rodzinie.**

Działania:

- 1) udzielenie kompleksowego wsparcia rodzinie w jej funkcjach wychowawczych, opiekuńczych i socjalnych,
- 2) realizacja rządowych programów osłonowych,
- 3) Karta Dużej Rodziny.
- 4) udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom,
- 5) udzielanie pomocy w formie posiłku lub zasiłku celowego na zakup posiłku,

- 6) stworzenie możliwości korzystania przez dzieci i rodziców z pomocy psychologicznej,
- 7) edukacja rodziców w pełnieniu właściwych ról w rodzinie,
- 8) prowadzenie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży.

✓ **Rozwój partnerstwa lokalnego w zakresie wsparcia rodziny.**

Działania:

- 1) zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla rodzin,
- 2) promowanie i organizowanie różnych form integracji rodzin i realizacji programów wspierających rodziny,
- 3) nawiązywanie partnerstwa o zasięgu lokalnym w zakresie wsparcia rodziny.

✓ **Rozwój interdyscyplinarnych form wsparcia.**

Działania:

- 1) stworzenie systemu pomocy rodzinie w sytuacji kryzysowej, traumatycznej.

✓ **Wsparcie dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym.**

Działania:

- 1) organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży,
- 2) wsparcie działalności istniejących świetlic.

3. Realizatorzy i partnerzy programu.

Realizatorem Programu jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chociwlu, który realizuje Program przy współpracy:

- rodzin z terenu Gminy Chociwel,
- Urzędu Miasta i Gminy w Chociwlu,
- Zespołu Placówek Oświatowych w Chociwlu,
- Placówek Wsparcia Dziennego działających na terenie gminy Chociwel,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chociwlu,
- Posterunku Policji w Chociwlu,
- Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Chociwlu,
- Zakład Pielęgniarstwa Środowiskowo – Rodzinnego w Chociwlu,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stargardzie,
- Zespół Szkół Niepublicznych w Radowie Małym,
- Powiatowego Urzędu Pacy w Stargardzie,
- organizacji pozarządowych,
- Sędziów i Kuratorów Sądu Rejonowego Wydziału Rodzinnego w Stargardzie.

W celu realizacji zadań zakłada się następujące działania:

1) Pomoc i wsparcie Asystenta Rodziny. Wsparcie interdyscyplinarne.

W pracy z rodziną ważna jest profilaktyka. Praca asystenta rodziny powinna skutkować trafniejszą diagnozą problemów środowiska rodzinnego, ustaleniem spójnego planu pomocy oraz uruchamiać mechanizmy współpracy z właściwymi instytucjami i służbami.

2) Poradnictwo specjalistyczne.

Praca z rodziną może być prowadzona w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego), treningu umiejętności wychowawczych dla rodziców, psychoedukacji, mediacji. Narzędziem wzmocnienia rodziny może być również doradztwo w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, dbałość o higienę osobistą i otoczenie. Tam, gdzie jest to możliwe, praca w ramach Programu powinna opierać się o pełną współpracę z rodziną.

Niezwykle ważnym elementem jest również dostęp rodziny do pomocy prawnej, szczególnie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3) Wsparcie materialne rodzin ubogich zagrożonych kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej.

Wsparcie materialne może polegać na objęciu dożywianiem wymagających tego dzieci w przedszkolach, uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych, zapewnieniu pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom ubogim, pomoc w dostępie dzieci i młodzieży z rodzin problemowych do pomocy w zaopatrzeniu w artykuły i podręczniki szkolne, udzielaniu dzieciom i młodzieży stypendiów szkolnych, współorganizowaniu wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży.

4) Partycypowanie w kosztach umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

1) 10 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,

2) 30 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,

3) 50 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

4. Finansowanie programu.

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Chociwel na lata 2023-2025 realizowany będzie w ramach środków własnych Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chociwlu, dotacji z budżetu Państwa (Ministra właściwego do spraw rodziny) oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

5. Monitoring i ewaluacja programu.

Monitoring Programu będzie polegał na zbieraniu danych dot. zrealizowanych zadań w ramach Programu od podmiotów zaangażowanych w jego realizację przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Chociwlu, w celu ocenienia czy Program osiąga założone cele.

Podstawę ewaluacji stanowią będą:

- ✓ wypowiedzi ustne partnerów i uczestników programu,
- ✓ kontrakty socjalne,
- ✓ wywiady środowiskowe,
- ✓ decyzje administracyjne dot. przyznanych świadczeń.

Prowadzenie monitoringu i ewaluacji realizacji Programu będzie polegało na bieżącym analizowaniu oraz corocznym porównywaniu wartości określonych w Tabeli Nr 2 i Tabeli Nr 3 oraz danych dotyczących przemocy w rodzinie i umieszczania dzieci w pieczy zastępczej. Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji, czy kontynuować konkretne działania, czy je intensyfikować, czy je modyfikować.

Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny składane będzie Radzie Miejskiej przez Kierownika Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chociwlu w terminie do dnia 31 marca każdego roku.

W przypadku modyfikacji Programu założenia metodologii ewaluacji i monitoringu będą odpowiednio dostosowywane.

V. PODSUMOWANIE.

Program zakłada tworzenie odpowiednich warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin, a szczególnie dzieci zamieszkujących na terenie gminy Chociwel oraz poprawę stylu i jakości ich życia. Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, a wydobywanie umiejętności i potencjału zwiększy szansę na samodzielne zmierzanie się ze swoimi problemami. Niezbędne staje się systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promowanie rodzinnego stylu życia. Istotnym elementem sukcesu w zakresie realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest włączenie instytucji, placówek i organizacji w działania wspierające dzieci i rodziny. Efektem zamierzonych działań jest dążenie do polepszenia sytuacji dziecka i rodziny, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa, ograniczenie patologii społecznej oraz zminimalizowanie negatywnych zachowań poprzez stworzenie skutecznego systemu wsparcia.

